

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholiturg 2008. aasta 9 kuul

Tallinn
Jaanuar 2009

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimisel

Vastutav täitja: Kiira Martens

Projektigrupi koosseisus: Pille Liivaauk

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 6681242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Üldosa	7
2. Kanged alkohoolsed joogid	12
3. Õlu	24
4. Lahjad alkohoolsed joogid	29
5. Rektifitseeritud etanool (piiritus)	37
6. Viinamarjavein ja vermut	39
Kokkuvõte	42

SISSEJUHATUS

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti alkoholisektori arengust 2008. aasta 9 kuul.

Töös analüüsitakse:

- alkoholsete jookide tootmise muutusi;
- alkoholsete jookide väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- alkoholsete jookide jaemüüki siseturul;
- jaehindade muutusi.

Käesolevas ülevaates on kasutatud Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunkturiinstituudi kaupluste hinnavaatluste tulemusi.

Töö esimene osa annab lühiülevaate kogu Eesti alkoholiturul toimunud, järgnevad osad keskenduvad erinevate alkoholsete jookide turutrendidele põhjalikumalt.

Töö maht on 42 lehekülge.

EESTI ALKOHOLITURG

2008. AASTA 9 KUUL

1. ÜLDOSA

Tootmine

2008. aasta kolme kvartali Eesti ettevõtete alkoholsete jookide tootmist mõjutasid kaks korda tõstetud aktsiisimäärad (1. jaanuarist +10% ja 1. juulist +20%). Kuna ettevõtted tootsid ja müüsid 2007. aasta lõpus (ja 2008. aasta II kvartalis) alkoholsete jooke ette, olid 2008. aasta 9 kuul olulisemate alkoholsete jookide tootmismahud aastatagusest väiksemad.

Statistikaameti andmetel vähenes analüüsitaval perioodil kangete alkoholsete jookide toodang 5%, ulatudes 13,7 mln liitri. Samas EKI-le **tootjate poolt** edastatud andmetel oli nende toodangumaht 13,3 mln liitrit ning langus ulatus 7,6%-ni. Langustrendil oli peaaegu kõikide kangete alkoholsete jookide tootmine, välja arvatud rumm, mille toodangu maht suurenes rohkem kui 2 korda ja konjak-brändi, mille toodang kasvas 24%. EKI andmetel oli 2008. aasta 9 kuul **viina** toodang 8,7%, likööri toodang 5%, viskit toodeti 4,5% ja džinni 9,6% vähem kui aasta tagasi.

Alkoholsetest jookidest toimus kiireim toodangu langus 2008. aasta 9 kuul **rektifitseeritud etanooli** (piirituse) osas, mille tootmismahut oli ligi 60% aastatagusest väiksem. SA andmetel oli **lahjade alkoholsete** jookide toodang 2008. aasta 9 kuul ligi 30% aastatagusest väiksem, kusjuures kiirem langus toimus segatud piiritusjookide grupis (-41%), kääritatud jooke toodeti 11% vähem kui 2007. aasta 9 kuul. Ka nende toodete osas on EKI ja SA andmed mõnevõrra erinevad ning EKI poolt kogutud tootjate andmetel oli lahjade alkoholsete jookide tootmise langus väiksem (-21%), kusjuures vähenes nii segatud piiritusjookide kui kääritud jookide toodang, vastavalt 27% ja 11%. **Õlut** toodeti 2008. aasta 9 kuuga 101 mln liitrit, seda oli 8%

Tabel 1

Alkoholsete jookide tootmine Eestis 2006-2008.a (mln liitrites)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	Muutus +,-	
				08 9k/07 9k, mln l	08 9k/07 9 k %
Kanged alkoholised joogid SA	11,3	14,4	13,7	-0,7	-4,9
EKI hinnangul	11,3	14,4	13,3	-1,1	-7,6
Õlu	108,97	109,85	101,17	-8,65	-7,9
Lahjad alkoholised joogid* SA	25,59	27,43	19,49	-7,94	-28,9
EKI hinnangul	25,62	27,43	21,69	-5,74	-20,9
Rektifitseeritud etanool	4,21	3,78	1,55	-2,2	-58,9
Puuvilja- ja marjaveinid	6,79	3,88	3,75	-0,13	-3,2
EKI hinnangul	6,79	3,97	3,77	-0,20	-5,0

* EKI arvutused (vastavalt SA jaotusele koondab segatud piiritusjooke ja siidrit)

Allikad: SA, EKI

vähem kui eelmise aasta samal perioodil. Toodangumahtude vähenemise põhjusteks olid 2007. aasta lõpus aktsiistõusuks ette toodetud kogused ning hinnatõusust ja õlle puhul ka külmast suvest tingitud nõudluse langus.

Tabel 2

Alkoholi aktsiisimäärad Eestis (kroonides)

	Ühik	2007	Alates 1.01.2008	Alates 1.07.2008
Õlu	etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris	58	64	77
Vein üle 6%	hektoliiter	1040	1040	1040
Vein kuni 6%	hektoliiter	341	376	451
Kääritatud joogid kuni 6%	hektoliiter	341	376	451
Kääritatud joogid üle 6%	hektoliiter	1040	1040	1040
Vahetoode	hektoliiter	1680	1852	2222
Muu alkohol	etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris	152	168	202

Allikas: Maksu- ja Tolliamet

Väliskaubandus

2007. aasta lõpus täiendas SA väliskaubandusandmete kogumise metoodikat. Vastavalt uuele metoodikale peavad aruandeid esitama ka firmad, kes ei ole Eesti residendid, kuid tegelevad alkoholsete jookide nii sisse- kui väljaveoga Eesti territooriumil. Kui varasemate aastate ekspordi- ja impordiandmed kajastavad põhieksporti ja põhiimporti ehk Eesti turule müüdud ja siit välja viidud koguseid, siis alates 2007. aasta lõpust kogub ja avaldab SA alkoholitoodete kogueksporti ja koguimporti mahtusid ehk lisaks Eesti siseturule siia reeksportimiseks toodud koguseid. Kuna tagasiulatavalt ei ole võimalik andmeid korrigeerida, ei saa ka 2008. aasta 9 kuu andmeid võrrelda varasemate perioodidega. Põhiliselt puudutab uus metoodika kangete alkoholsete jookide, segatud piiritusjookide ja viinamarjaveinide väliskaubandusandmeid.

Alkoholsete jookide **ekspordikäive** oli 2008. aasta 9 kuul 1,68 mld krooni, millest osa moodustas nende toodete reeksporti käive. Täpselt ei ole võimalik välja arvutada millise osa käibest kattis Eesti põhieksport ja millise reeksport. Käesoleva turuülevaate järgnevatel peatükkides on tootegrupiti hinnatud Eesti alkoholitootjate poolt eksporditud kogused, kuid siin tuleb arvestada sellega, et need kogused sisaldavad ka ettevõtete laojääke ehk koguseid mis analüüsiperioodil küll toodeti, kuid mida siseturul maha ei müüdud ja mis läks kas ekspordile või seisis laos. Alkoholsete jookide rahalises ekspordikäibes suurima osakaaluga (3/4) oli kangete alkoholsete jookide kogueksporti käive (ligi 1,28 mld kr). Tunduvalt väiksem oli viinamarjaveinide, õlle ja lahjade alkoholsete jookide rahaline ekspord, ulatudes

vastavalt 149 mln kroonini, 130 mln kroonini ja 114 mln kroonini. Väikestes kogustes müüdi välisturule ka etüülalkoholi (piiritust), mille müügikäive ulatus 12 mln kroonini. Vermutit müüdi välisturule Eestist 1,1 mln krooni eest.

Koguseliselt müüdi Eestist välja kangeid alkoholseid jooke 4,3 mln liitrit (100%-lise alkoholina), milles suurima osatähtsusega oli viski (38%), viina osatähtsus ulatus 32%-ni, likööri 16%-ni ja konjak-brändil 10%-ni.

Tabel 3

Alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008** 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008** 9 kuud
EKSPORT						
Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%*	152.22	133.35	294.90	138,9	165,1	1 275,2
Õlu	5.85	6.13	7.52	96,1	117,0	130,4
Lahjad alkoholised joogid	7.01	7.16	10.22	101,0	100,2	113,9
Etüülalkohol kangusega >80%	9.65	12.54	13.78	22,5	18,9	11,9
Viinamarjavein	35.45	38.16	54.70	60,4	72,0	148,7
Vermut	24.90	21.51	27.27	0,89	0,95	1,12
EKSPORT KOKKU	x	x	x	419,8	474,2	1 681,2
IMPORT						
Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%*	84.27	84.50	218.59	356,0	393,0	2 059,3
Õlu	8.20	8.96	10.37	92,0	113,2	131,8
Lahjad alkoholised joogid	11.66	12.00	11.91	194,0	193,6	245,4
Etüülalkohol kangusega >80%	8.58	10.07	13.96	16,7	28,1	34,0
Viinamarjavein	32.40	34.22	39.74	314,5	373,3	495,4
Vermut	27.00	30.76	35.82	13,5	14,3	15,2
IMPORT KOKKU	x	x	x	986,7	1 115,5	2 981,1

* 100%-lises alkoholisisalduses

** kogueksporti- ja koguimporti andmed, varem põhiimporti- ja põhieksporti andmed

Allikas: SA

Eesti alkoholitootjate hinnangul olid nende poolt välisturule müüdnud viski ja konjaki-brändi kogused peaaegu olematud. Seega kõik viski ja suur osa konjaki-brändi (98%), džinni (97%) ja rummi (94%) ekspordist oli läbi Eesti toimunud transiitvedu. 2008. aasta 9 kuul toimus ka arvestatav likööri (40% joogi ekspordist) ja ka viina (ligi 1/3 joogi kogueksportist) reeksport. Viinamarjaveinide kogueksporti maht oli 2,7 mln liitrit. Õlle müük välisturule ulatus 17 mln liitrini ja lahjade alkoholsete jookide väljamüüdnud kogus oli 11 mln liitrit. Lisaks eelnimetatud toodetele eksporditi ka 866 tuh liitrit piiritust ja 41 tuh liitrit vermutit.

Põhilisteks alkoholsete jookide eksporditurudeks olid jätkuvalt teised Balti riigid, kuhu müüdi suurem osa Eestis toodetud õllest ja segatud piiritusjookidest ning peaaegu kõik

eksporditud kääritatud joogid ja piiritus. Naaberriikidesse veeti üle poole välisturule müüdud viinast ja 1/3 likööride ekspordikogustest. Tähtsaks välisturuks on Eesti jaoks ka Venemaa, kuhu 2008. aasta kolme kvartaliga müüdi 47% likööride ja neljandik viina ekspordikogusest. Suurem osa sellest oli reeksport.

Tabel 4

Alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja –import 2006-2008.a 9 kuul (1000 liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008** 9 kuud
EKSPORT			
Kanged alkohoolsed joogid kangusega <80%*	913	1 238	4 324
Õlu	16 443	19 086	17 329
Lahjad alkohoolsed joogid	14 402	13 996	11 140
Etüülalkohol kangusega üle 80%	2 334	1 510	866
Viinamarjavein	1 705	1 886	2 718
Vermut	36	44	41
IMPORT			
Kanged alkohoolsed joogid kangusega <80%*	4 224	4 651	9 420
Õlu	11 223	12 638	12 702
Lahjad alkohoolsed joogid	16 631	16 125	20 597
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1 947	2 796	2 432
Viinamarjavein	9 707	10 909	12 467
Vermut	500	465	425

* 100%-lises alkoholis

** kogueksporti- ja koguimpordi andmed, varem põhiimpordi- ja põhieksporti andmed

Allikas: SA

SA andmetel ulatus alkoholsete jookide **import rahalises väärtuses** 2008. aasta 9 kuuga 3 mlrd kroonini, millest märgatav osa (69%) kulutati kangete alkoholsete jookide sisseostule. Ka siin on osaliselt tegemist nende jookide Eestit läbiva transiitvedudega. Teiste jookide impordikäibed olid oluliselt väiksemad.

Kangete alkoholsete jookide **koguseline import** ulatus 9,4 mln liitrini (100%-lises alkoholis). Lahjasid alkoholseid jooke imporditi Eestisse 20,6 mln liitrit (tootel märgitud kangusega), sisseveetud õlle kogused ulatusid 12,7 mln liitrini, peaaegu samas mahus imporditi viinamarjaveine (12,5 mln liitrit). Lisaks eelnimetatud jookidele toodi sisse ka piiritust (2,4 mln l) ja oluliselt väiksemates kogustes vermutit (425 tuh l).

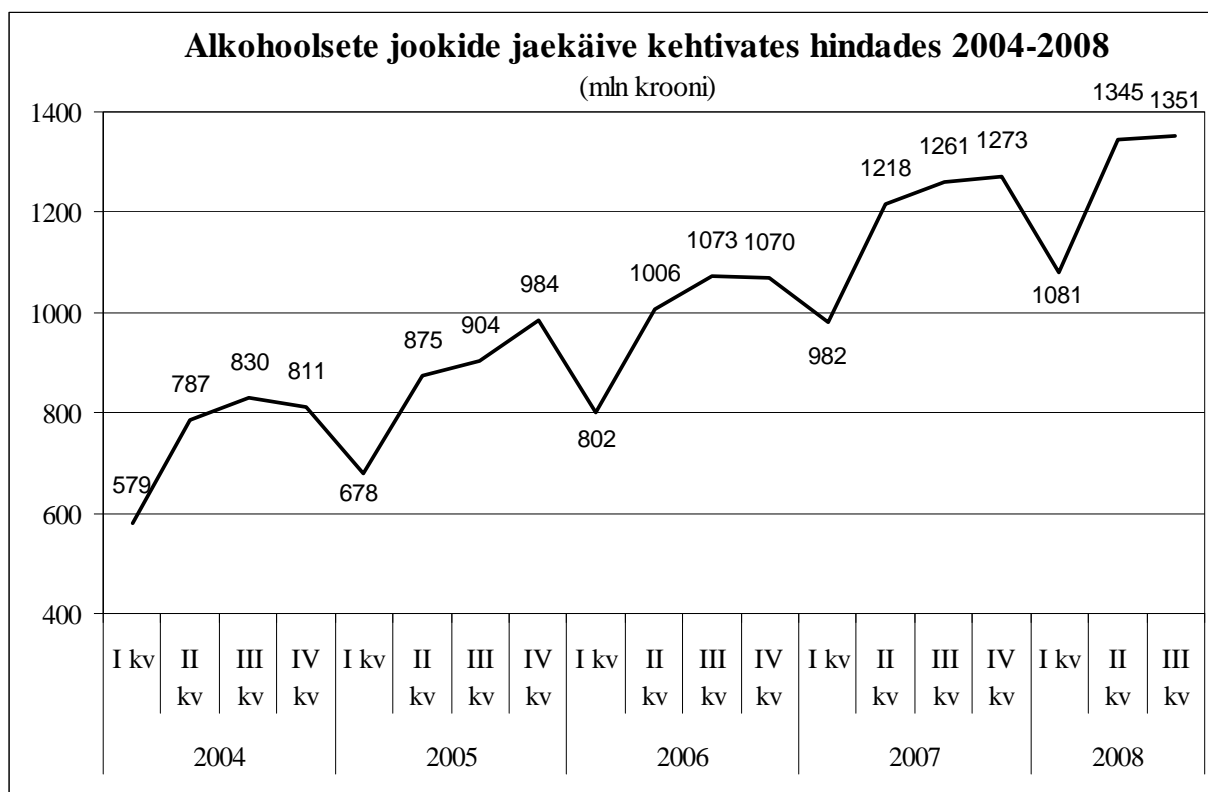
Jaemüük

Alkoholsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli SA andmetel 2008. aasta III kvartalis 1351 mln krooni, mis on aastatagusega võrreldes 7% suurem (2007.a III kv 1261 mln kr). Vaatamata aktsiiside tõttu tõusnud hinnale püsis alkoholsete jookide jaekäive enam-vähem eelmise kvartali tasemel (1345 mln kr). Kuna alkoholsete jookide tarbijahinnaindeksi tõus oli suurem kui jaekäibe kasv, siis järelikult alkoholsete jookide mahuline müük 2008. aasta

III kvartalis vähenes nii eelmise kvartali kui ka aastataguse tasemega võrreldes. 2008. aasta III kvartalis oli alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks 16,9% 2007. aasta III kvartaliga võrreldes ja 7,2% 2008. aasta II kvartaliga võrreldes. Nii suure hinnatõusu põhjusteks olid nii 2008. aasta 1. juulist kehtima hakanud 20% kõrgemad alkoholi aktsiisimäärad kui ka tooraine kallinemine (teravilja hinnatõus). Jaekäibe veelgi suuremat kasvu pidurdas enne aktsiisimäärade tõusu etteostetud alkoholsete jookide kogused ja seda eriti kange alkoholi osas ning mõningal määral ka juba elanike halvenenud majanduslik olukord ja ettevaatlikkus.

2008. aasta 9 kuu alkoholsete jookide jaekäive oli 3,78 mlrd krooni. See oli aastatagusest 9,2% suurem (2007.a 9 kuul 3,46 mlrd kr).

Joonis 1

Allikas: SA

2. KANGED ALKOHOOLSED JOOGID

Tootmine

2008. aasta 1. jaanuarist ja 1. juulist rakendatud kõrgemad alkoholi aktsiisimäärad mõjutasid ettevõtete käitumist 2008. aasta 9 kuul ning kangete alkoholsete jookide toodangumahud olid aastatagusega võrreldes väiksemad. Selle põhjuseks olid eelkõige 2007. aasta lõpus ette toodetud kogused. Samal ajal 2008. aasta II kvartalis (enne teist aktsiisimaksu tõusu) suurenenud tootmine ei suutnud tagada toodangu mahu kasvu 2008. aasta 9 kuul. Seda piiras mõningal määral kõrgemate hindade tõttu vähenenud nõudlus.

SA andmetel toodeti Eestis kangeid alkoholseid jooke 2008. aasta 9 kuuga 13,7 mln liitrit (2007.a 9 kuuga 14,4 mln l) ning seda oli 5% vähem aastatagusega võrreldes. Sama perioodi kohta EKI-le esitatud **tootjate andmetel** oli kangete alkoholsete jookide toodangu maht 13,35 mln liitrit ning langus ulatus ligi 8%-ni eelneva aasta sama perioodiga võrreldes.

Suurem osa Eestis toodetud kangetest alkoholsetest jookidest müüdi jätkuvalt siseturul, kuid siseturule müügi osakaal vähenes 4%-punkti võrra võrreldes aastatagusega (2008.a 9 kuul 73%; 2007.a 9 kuul 77%). Vähenes enamuse kangete alkoholsete jookide müük koduturule, erandiks olid vaid konjak-brändi ja džinn, mille müük Eesti tootjate poolt siseturule suurenes vastavalt 11,5% ja 4%.

Suurimaks kangete alkoholsete jookide tootjaks Eestis oli endiselt AS Liviko. Kusjuures ettevõtte toodangu maht ei ole aastaga märgatavalt muutunud ning turuliidri toodang moodustas üle 60% nende jookide kogutoodangust ja ligikaudu sama palju siseturu müügist. AS Altia Eesti oli tootmismahu poolest teiseks, ka selle ettevõtte toodangu maht püsis enam-vähem eelmise aasta tasemel ja hõlmas ligi 1/5 kangete jookide kogutoodangust. AS Liiwi Heliis, kes suutis teistest rohkem suurendada toodangu mahtu, tõusis kangete alkoholsete jookide tootjate seas kolmandale positsioonile. Tootmismahud suurenes ka AS-l Remedia ja AS-l Valtu Vein, kuid nende turuosad antud tootegrupis olid väiksed ja samal tasemel aastatagusega. Nimetatud ettevõtete tootmismahu kasv oli üldise tootmise languse tingimustes võimalik, sest endine pankrotistunud AS Onistari turuosa jagati turul jätkavate ettevõtete vahel ära. AS Onistar peatas majandusraskuste tõttu oma tootmise 2008. aasta II kvartalis. Jätkuvalt vähenes OÜ Offex Grupi kangete alkoholsete jookide tootmine.

Analoogselt varasemate aastatega püsis ka 2008. aasta 9 kuul kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris esikohal **viin**, hõlmates 81% nende jookide tootmismahust (2007.a 9 kuul 82%). Ettevõtete andmetel toodeti sel perioodil Eestis 10,85 mln liitrit viina ning seda oli 1 mln liitrit ehk 8,7% vähem kui aasta tagasi. Vähenes nii maitsestatud kui maitsestatud viina tootmine vastavalt 8% ja 23%, kusjuures nende viinade tootmise proportsioonid ei ole oluliselt muutunud – maitsestatud viinad moodustasid 96% ja maitsestatud viinad 4% (2007.a 9 kuul vastavalt 95% ja 5%) kogu Eesti viinatoodangust. Suurem osa toodetud viinast müüdi endiselt Eesti turul, kuid siseturu müügikäive ja osakaal kogumüügis vähenes võrreldes

aastatagusega. 2008. aasta 9 kuul oli kohalike tootjate viina müügis siseturu osakaal 77%, 2007. aasta 9 kuul aga 82%.

Traditsiooniliselt oli viinatootmisettevõtete pingerida sama mis kangete alkoholsete jookide tootmises, kus AS Liviko oli endiselt suurimaks viinatootjaks Eestis. Liviko toodangu maht 2008. aasta 9 kuuga oluliselt ei muutunud aastatagusega võrreldes. Suuruselt teine viinatootja Eestis on endiselt AS Altia Eesti, kelle tootmismahud kasvasid vähesel määral. Häid tulemusi näitas AS Liiwi Heliis, kelle viinatoodang suurenes oluliselt. Viimase aastaga on kolm nimeetatud ettevõtet oma turuosa Onistari arvel suurendanud. Aasta tagasi oli Onistari osakaal kogu Eesti viinatoodangus ligi viiendik. Viinatootmist suurendasid aastatagusega võrreldes ka AS Remedia ja AS Valtu Vein, kuid nende osatähtsus viina kogutoodangus ei ole aastaga muutunud. OÜ Offex Grupi viinatoodang vähenes.

Nagu eelmistel perioodidel olid **liköörid** kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris viina järel teisel positsioonil, hõlmates sellest 2008. aasta 9 kuuga 15% (2007.a 9 kuuga 16%). Hinnanguliselt vähenes likööride toodangu maht 5% aastatagusega võrreldes (2008.a 9 kuul 2,1 mln l, 2007.a 9 kuul 2,2 mln l). Analüüsitaval perioodil müüdi Eestis toodetud likööre kohalikule turule 7% vähem kui aasta tagasi, kusjuures ka Eesti tootjate poolt eksporditud liköörikogused olid 3% väiksemad (tabel 10). Likööride kogutoodangust müüdi siseturul 48% (2007.a 9 kuuga 49%).

Ka likööritootjate seas oli esinumbriks jätkuvalt AS Liviko, kus toodeti enamus selle joogi kogusest, kuigi väiksemas mahus kui aasta tagasi. Likööritootjate seas teisel kohal oli AS Liiwi Heliis, hõlmates ligi kümnendiku likööride kogutoodangust. Kõige kiiremini kasvas aastatagusega võrreldes AS Remedia likööritoodang, mille tulemusel suurenes ka ettevõtte osatähtsus likööride kogutoodangus. AS Altia Eesti likööride tootmismahud kahanesid märgatavalt, mis tõi kaasa ka ettevõtte osakaalu vähenemise tootmises. Väikestes kogustes tootis likööre ka OÜ Offex Grupp.

Tabel 5

Kangete alkoholsete jookide toodang Eestis 2006-2008.a 9 kuul (mln liitrites)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	Muutus +,-	
				I 9k'08/ I 9k'07, mln l	I 9k'08 / I 9k'07 %
Kanged alkohoolsed joogid					
SA andmetel	11,30	14,40	13,70	-0,7	-4,9
EKI hinnangul	11,30	14,44	13,35	-1,1	-7,6
sh viin	9,05	11,90	10,85	-1,0	-8,7
liköör	1,96	2,19	2,08	-0,11	-5,1
muud	0,29	0,35	0,42	0,07	20,0

Allikad: SA, EKI

2008. aasta 9 kuuga suurenes **teiste kangete alkoholsete jookide** tootmine 17% 420,5 tuh liitriini (2007.a 9 kuul 362 tuh l). Neist **konjaki-brändi** toodangu maht oli neljandiku võrra

suurem kui aasta tagasi, **viskit ja džinni** toodeti vähem eelneva aasta 9 kuuga võrreldes, vastavalt 4,5% ja 10%. Vaatamata sellele, et rummitootmine suurenes aastaga rohkem kui 2 korda olid tootmismahud endiselt tagasihoidlikud.

Suur osa eelnimetatud jookidest müüdi endiselt kohalikule turule – Eestis müüdi 89% siin toodetud konjakist-brändist, 87% viskist ning valdav osa džinnist (90%) ja rummist (91%).

AS Liviko püsis esikohal ka **muude kangete alkoholsete jookide tootmises**, hõlmates nende jookide tootmismahust ligi 2/3, ülejäänud koguse antud jookidest valmistas AS Remedia.

Väliskaubandus

Eelmise aasta lõpus uuendas Statistikaamet andmete kogumise metoodikat, mille järgi sisaldavad 2008. aasta väliskaubandusandmed nii Eesti firmade kui ka välisfirmade (sh mitte residentide) ekspordi- ja impordiandmeid. Kuna varasematel perioodidel (2004.-2007.a) avaldas Statistikaamet kvartalite lõikes põhieksporti ja põhiimpordi (ehk ainult Eestis registreeritud firmade) andmeid, ei ole analüüsitava perioodi andmed eelmiste perioodidega võrreldavad.

Kangete alkoholsete jookide ekspordikäive ulatus 2008. aasta 9 kuul 1 275 mln kroonini ja impordikäive oli 2 059 mln krooni. Nende jookide väliskaubavahetuse saldo püsis 784 mln krooniga negatiivne.

Tabel 6

Kangete alkoholsete jookide rahaline eksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul (100%-lise alkoholina)

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud
Eksport	152.22	133.35	294.90	138,938	165,124	1 275,2
Import	84.27	84.50	218.59	355,970	392,957	2 059,3

*kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 7

Kangete alkoholsete jookide toodang, ekspordi- ja impordikogused 2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008** 9 kuud
Toodang*	4 286	5 458	5 193
Eksport	913	1 238	4 324
Import	4 224	4 651	9 420

*hinnanguline absoluutalkoholis; ümberarvutustel keskmiseks kanguseks võetud 38%

**kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

SA andmetel veeti 2008. aasta 9 kuuga Eestist välja 4,32 mln liitrit kangeid alkohoolseid jooke (100%-lise alkoholina). EKI-le esitatud **tootjate** andmetel (tabel 10) müüsid antud perioodil Eesti tootjad välisurule kangeid alkohoolseid jooke 1 378 tuh liitrit (100%-lise alkoholina). Seega Eesti tootjate poolt eksporditud kangete alkohoolsete jookide mahud moodustasid 2008. aasta 9 kuul ligi kolmandiku nende jookide koguekspordist ning ülejäänud 2/3 sellest oli Eestit läbiv transiitvedu.

SA andmetel oli 2008. aasta 9 kuul kangete alkohoolsete jookide koguekspordis esikohal viski (1 641 tuh liitrit 100%-s alkoholisisaldusega), mis hõlmas antud tootegrupi ekspordimahust 38%. Mahult järgmiseks oli viina väljaveetud kogus (1402,5 tuh liitrit 100%-s alkoholisisaldusega), mis moodustas ligi kolmandiku kangete alkohoolsete jookide koguekspordist. Likööri müük välisurule ulatus 680 tuh liitrini, hõlmates 16% kangete jookide mahulisest ekspordist. Lisaks eeltoodud jookidele müüdi välisurule 413 tuh liitrit konjakit-brändit (10% koguekspordist) ning väike kogus džinni ja rummi (osakaalud vastavalt 3% ja 1%).

Tabel 8

Kangete alkohoolsete jookide koguseline põhieksport ja -import ning struktuur
2006.-2008. a 9 kuul (1000 liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud	Struktuur 2006 9 k, %	Struktuur 2007 9 k, %	Struktuur 2008* 9 k, %
EKSPORT						
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	913	1 238	4 324	100	100	100
sh Konjak-brändi	45,2	90,1	412,9	5	7	10
Viski	47,1	47,7	1 641,4	5	4	38
Rumm	12,4	10,3	41,2	1	1	1
Džinn	14,7	12,1	146,3	2	1	3
Viin	574,8	799,3	1402,5	63	65	32
Liköör	218,6	278,9	680,0	24	22	16
IMPORT						
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	4 224	4 651	9 420	100	100	100
sh Konjak-brändi	439,7	439,0	729,1	10	9	8
Viski	336,3	352,8	3 228,3	8	8	34
Rumm	112,6	172,6	215,1	3	4	2
Džinn	79,2	65,7	287,8	2	1	3
Viin	3 031,2	3 383,0	4 460,2	72	73	47
Liköör	225,1	237,6	500,0	5	5	6

*kogueksporti ja -importi andmed, varem põhieksporti ja -importi andmed
Allikas: SA

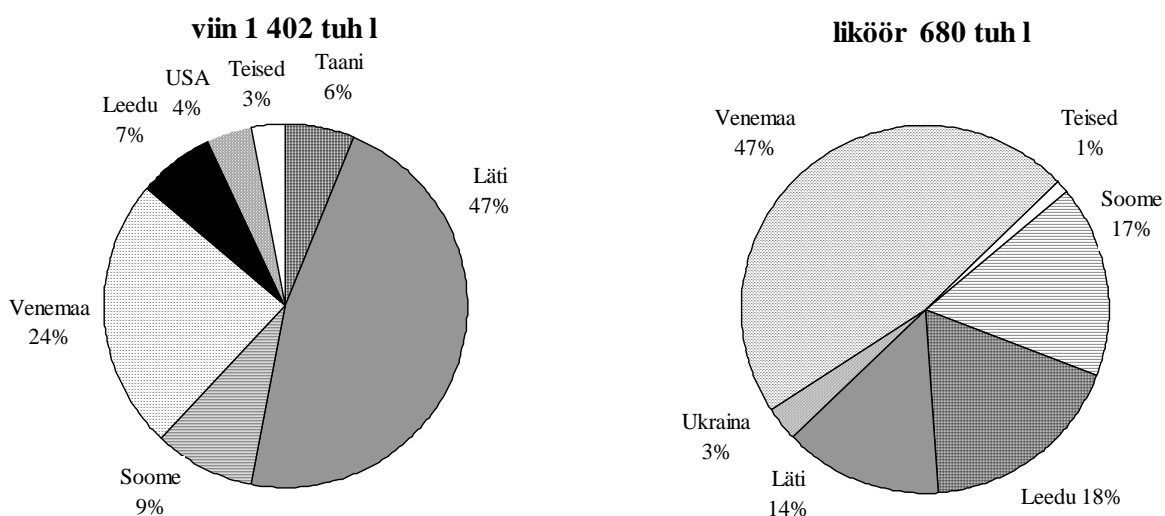
Eesti kangete alkoholsete jookide koguekspordis moodustas peaaegu poole (47%) viski ja konjaki-brändi reeksport (transiitvedu) ning lisaks sellele toimus ka viina ja likööri transiidivedu, mis moodustasid vastavalt 10% ja 6% kangete alkoholsete jookide kogumüügist välis- turule.

Riikidest püsis viina ekspordi sihtkohtade seas esikohal Läti, kuhu läks ligi pool kogu välj- müüdüd viinast. Venemaa, osakaaluga 24%, oli tähtsuset järgmiseks viina ekspordiriigiks. Soome müüdüd kogused moodustasid 9% viina koguekspordist, Leetu ja Taani väljaveetud kogused olid vaadeldaval perioodil ligilähedased ning moodustasid vastavalt 7% ja 6% viina koguekspordist. USA-sse müüdi 4% viina koguekspordimahust. Ülejäänud riikidesse müüdüd kogused moodustasid kokku vaid 3% väljaviidud viinast.

Nagu varemgi, oli likööride ekspordi sihtriikidest tähtsaimaks Venemaa ning sinna väljavee- tud kogused moodustasid 47% antud joogi müügist välis- turule. Teistesse riikidesse müüdüd kogused olid oluliselt väiksemad. Likööri väljavedu Leetu ja Soome oli peaaegu võrdne ning neisse riikidesse viidi vastavalt 18% ja 17% välis- turule müüdüd mahust. Likööre eksporditi ka Lätti (osakaal 14%) ning väikestes kogustes Ukrainasse (osakaal 3%).

Joonis 2

Viina ja likööri ekspordistruktuur riigiti 2008. a 9 kuul (% ekspordikogusest)

SA andmetel 2008. aasta 9 kuul oli kogu kangete alkoholsete jookide grupi põhiliseks eks- pordi sihtriigiks Venemaa (osakaal 62%). Sinna oli suunatud suurem osa Eestit läbinud alko- holi transiitvedudest, kuna Venemaale veeti valdav osa (95%) eksporditud viskist, 89% džin- nist ja ligi viiendik konjakist. Teisel positsioonil antud tootegrupi koguekspordis püsis Läti, kuhu müüdi 20% kangete alkoholsete jookide ekspordimahust. Soome ja Leedu osakaalud nende jookide müügis välis- turule olid vastavalt 7% ja 6%. Ülejäänud riikide osatähtsus oli alla 5%. Seega pea kogu kangete alkoholsete jookide eksporditurgudeks on Eesti lähinaabrid.

Tabel 9

Kangete alkoholsete jookide koguseline eksport riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
Venemaa	2 660	62
Läti	851	20
Soome	313	7
Leedu	269	6
Taani	93	2
Ukraina	54	1
Teised	84	2
Kokku	4 324	100

Allikas: SA

EKI poolt kogutud kohalike alkoholitootjate andmetel suurenes 2008. aasta 9 kuuga Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide müük välisurule 9% eelneva aasta sama perioodiga võrreldes. Sarnaselt varasemate aastatega eksporditi ka vaadeldaval perioodil põhiliselt kahte toodet – viina, mille väljamüügikogus ulatus 954 tuh liitrini ning mis moodustas 69% eesti toodete ekspordikogusest ning likööri, mida veeti välja ligi 408 tuh liitrit ehk 30% eesti toodete ekspordikogusest. Kohaliku viina eksport suurenes aastatagusega võrreldes 15%, seevastu liköörieksport vähenes 3%. Teiste kangete alkoholsete jookide väljaveetud kogused olid endiselt marginaalsed (1% Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide müügist välisurule).

Tabel 10

Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused
2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	Muutus +/- 9 k'08/9 k'07 %
Kokku kanged alkohoolsed joogid	986,9	1 263,7	1 378,4	9,1
sh viin	646,8	827,8	954,1	15,3
liköör	334,2	420,4	407,6	-3,0
konjak-brändi	-	-	7,8	-
džinn	5,9	12,1	5,0	-58,9
viski	-	1,3	1,6	21,8
rumm	-	2,1	2,3	9,5

Allikad: EKI hinnang

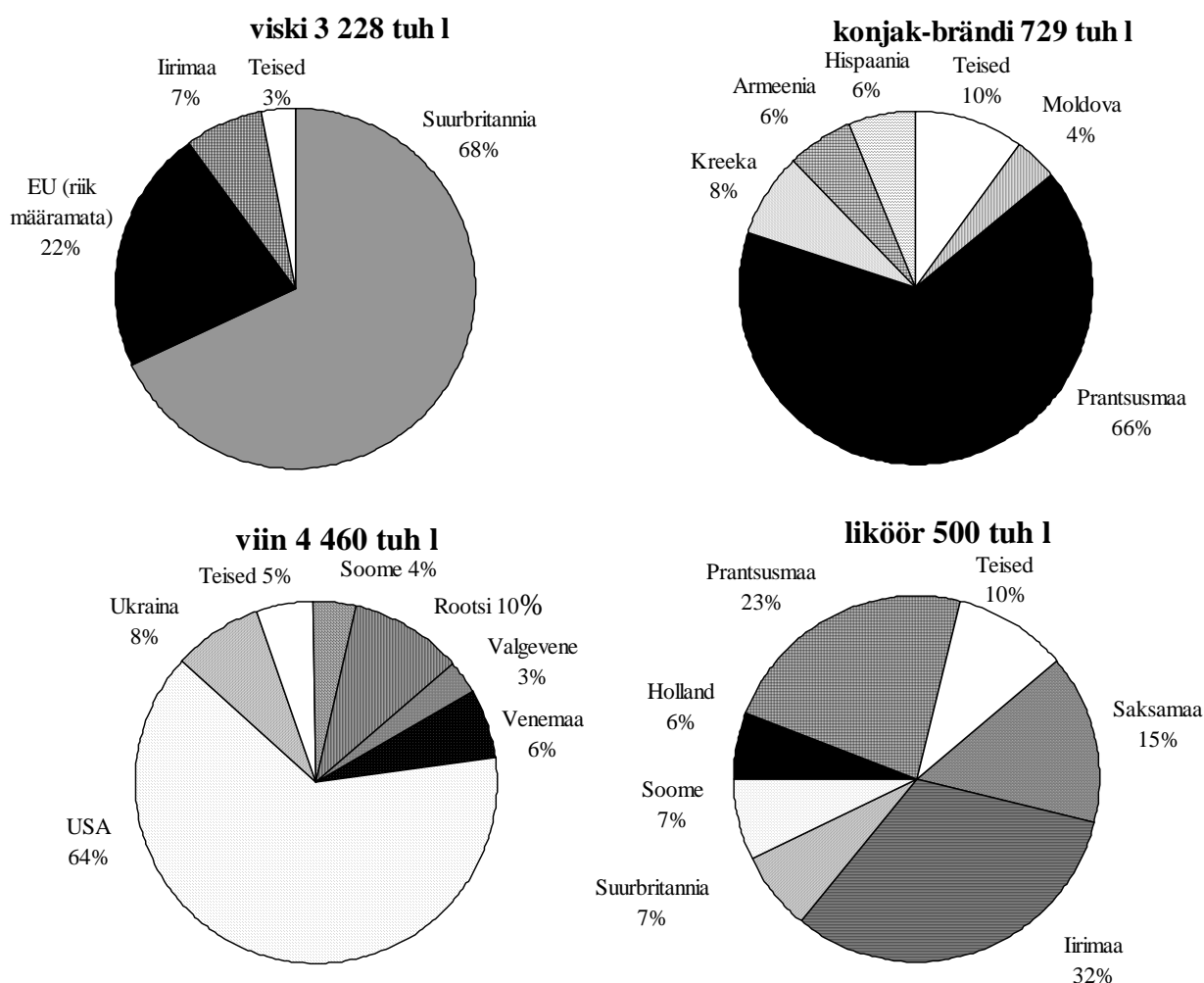
2008. aasta 9 kuuga **imporditi** SA andmetel Eestisse 9,4 mln liitrit (100%-lise alkoholina) kangeid alkohoolseid jooke. Nende jookide impordistruktuuris püsis esikohal **viin**, mille

kogus ulatus 4,46 mln liitrini (100%-lise alkoholina ehk arvestuslikult 11,1 mln liitrit 40%-lise alkoholina) ning hõlmas ligi poole (47%) kogu tootegrupi koguselisest impordist.

Analoogselt eelmiste aastatega oli viina sisseveetud kogustes suur osakaal USA toodangul, mis enamuses oli suurtes vaartides ja väga kange tööstuse tooraineks kasutatav viin. USA viina impordikogus ulatus 2,85 mln liitrini (100%-lise alkoholina) ning moodustas 64% kogu väliturult ostetud viinast ning seda oli 10% rohkem eelmise aasta 9 kuuga võrreldes. USA toodangule järgnesid Rootsi ja Ukraina päritoluga viinad, nendest riikidest toodud kogused moodustasid vastavalt 10% ja 8% toote koguimpordist. Venemaalt ostetud viin hõlmas 6% sisseostetud kogustest. Teiste riikide osakaalud olid alla 5%.

Joonis 3

Kangete alkoholsete jookide koguimpordistruktuur riigiti
2008. aasta 9 kuul (% impordikogusest)

Kangete alkoholsete jookide impordimahus oli viina järel teisel positsioonil **viski**, moodustades 34% nende jookide sisseveetud kogusest. Traditsiooniliselt osteti analüüsitava perioodil valdav osa viskist sisse Suurbritanniast (68%) ja Irimaalt (7%). Kusjuures SA andmetel märgiti 22% imporditud viski koguse päritolumaaks Euroopa Liit, kuid võib oletada, et ka selle koguse valdav osa pärineb kahest eelnimetatud riigist ja tegemist on ettevõtete ebatäpse andmete esitamisega statistikaametile. Ülejäänud riikidest imporditud

viskikogused moodustasid summaarselt vaid 3% antud joogi sisseveost. Pool imporditud viskist reeksporditi ning teine pool sissetoodud viskikogusest jäi kohalikule turule.

SA andmetel ulatus 2008. aasta 9 kuuga **konjaki-brändi** impordimaht 729 tuh liitrini (100%-lise alkoholina) ning see moodustas kangete alkoholsete jookide koguimpordis 8%. Nagu varemgi, oli ka vaadeldaval perioodil olulisimaks konjaki-brändi päritoluriigiks Prantsusmaa, kust osteti sisse 66% antud toote koguimpordist. Kreeka, osatähtsusega 8%, oli teisel positsioonil. Armeenia ja Hispaania toodang hõlmas võrdselt 6% konjaki-brändi impordist ja Moldova toodangu osatähtsus oli 4%. Teiste riikide osakaalud olid väiksemad.

Likööri imporditi 2008. aasta 9 kuuga 500 tuh liitrit (100%-lise alkoholina) ning nende osakaal kangete alkoholsete jookide sisseveos ulatus 6%-ni. Iirimaa püsis likööride impordiriikide seas esikohal ning sealt pärit toodang moodustas kolmandiku selle joogi impordimahust. Prantsusmaalt sisseveetud likööride kogused hõlmasid 23% toote koguimpordist ja Saksamaalt pärit toodang 15%. Teiste riikide osakaalud olid alla 10%, nt Soome ja Suurbritannia hõlmasid võrdselt 7%.

Džinni ja **rummi** impordikogused olid jätkuvalt väikesed ning hõlmasid vastavalt 3% ja 2% kangete alkoholsete jookide koguimpordi mahust.

Kogu kangete alkoholsete jookide tootegrupi sisseveos oli riikidest esinumbriks toorainena kasutava viina impordi tõttu USA, kust osteti sisse 31% nende jookide impordist. Viski transiitveole tõttu läbi Eesti hõlmas Suurbritannia toodang üle neljandiku kangete alkoholsete jookide sisseveost. Teiste riikide osakaalud olid märgatavalt väiksemad, moodustades alla 10% antud tootegrupi koguimpordist, kusjuures 787 tuh liitri (8% sisseveetud kogusest) päritolumaaks määrati Euroopa Liit üldiselt.

Tabel 11

Kangete alkoholsete jookide koguseline import riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
USA	2 888	31
Suurbritannia	2 520	27
EU (riik määramata)	787	8
Prantsusmaa	604	6
Rootsi	462	5
Iirimaa	387	4
Ukraina	350	4
Soome	242	3
Teised	1 180	12
Kokku	9 420	100

Allikas: SA

Hinnad

2008. aastal mõjutas alkoholsete jookide jaehindu aktsiiside tõstmine kahes jaos. 2008. aasta augustikuu hinnavaatlus näitas, et kõik kohalikud **viinad** olid oluliselt kallimad kui aasta tagasi. Eestis keskmiselt ja Tallinnas tõusid viina hinnad enam-vähem võrdselt, vastavalt 33% ja 31%, kusjuures kõrgema hinnaklassi viinade hinnad tõusid teistest viinadest vähem (+20%). Populaarsemate kohalike viinabrändide jaehind on aastaga tõusnud kiiremini kui alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks (+16,9%).

Seoses 2008. aasta 1. jaanuarist rakendatud uute alkoholiaktsiisi määradega varuti 2007. aasta lõpus alkoholsete jooke ette, mille tõttu käesoleva aasta I kvartali müügi käive vähenes. Sellest tingitult II kvartalis I kvartaliga võrreldes viina jaehinnad mõnevõrra langesid. Samal ajal 1. juulist rakendatud alkoholiaktsiisi määrad tõstsid kohaliku viina jaehindu III kvartalis (II kvartaliga võrreldes) nii Eestis tervikuna kui Tallinnas, vastavalt 13% ja 15%.

Tabel 12

Eesti kangete alkoholsete jookide keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitri klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga)

	Aug. 2007	Veebr. 2008	Mai 2008	Aug. 2008	Muutus aug 08/ aug 07, %	Nov. 2008
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	63.80	75.31	74.73	84.79	32,9	82.56
Madalam hinnaklass	55.14	65.01	63.29	71.77	30,2	71.33
Keskmine hinnaklass	72.46	85.61	86.18	97.81	35,0	93.80
Kõrgem hinnaklass	154.48	175.15	168.13	185.57	20,1	178.78
Liköörid	76.86	82.27	84.10	89.82	16,9	89.60
Marjaliköörid	53.67	56.25	57.56	63.01	17,4	63.94
Kanged liköörid	98.19	107.48	109.61	115.34	17,5	115.00
Kreemliköörid	78.74	83.10	85.14	91.10	15,7	89.86
Džinnid	76.43	81.88	81.45	94.82	24,1	96.49
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	64.14	75.08	73.14	84.28	31,4	79.41
Madalam hinnaklass	56.11	64.01	60.56	71.62	27,6	68.75
Keskmine hinnaklass	72.18	86.16	85.73	96.93	34,3	90.06
Kõrgem hinnaklass	154.63	175.97	167.67	185.67	20,1	189.30
Liköörid	76.12	81.36	83.42	89.37	17,4	87.27
Marjaliköörid	53.05	56.17	57.09	62.09	17,0	63.58
Kanged liköörid	97.70	104.38	108.97	115.32	18,0	109.28
Kreemliköörid	77.62	83.53	84.20	90.70	16,9	88.96
Džinnid	76.62	82.55	81.86	94.72	23,6	96.03

¹ 0,7-liitriine klaaspudel;
Allikas: EKI

Tabel 13

Kange alkoholi aktsiis (kroonides)

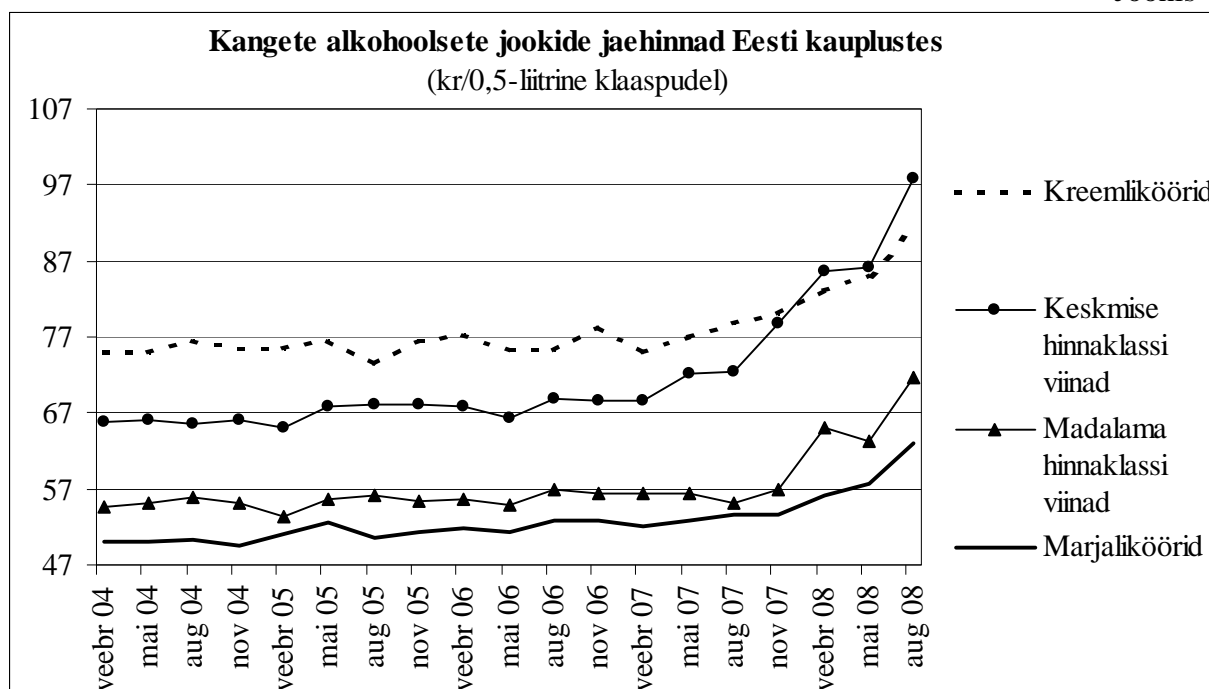
	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Viin 40%, 0,5-liitrine pudel	30.40	33.60	40.40
Liköör 21%, 0,5-liitrine pudel	15.96	17.64	21.21
Aksiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Viin 40%, 0,5-liitrine pudel	35.87	39.65	47.67
Liköör 21%, 0,5-liitrine pudel	18.83	20.82	25.03

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

2008. aasta jooksul kaks korda tõusnud aktsiisimäär ja sellest suurenenud käibemaks tõstsid kauplustes pooleliitrise kohaliku viina pudeli hinda 11.80 kr/0,5 l võrra ehk 18,5%. Kuna viinade jaehind tõusis peale aktsiiside tõusu 33%, siis seega aasta jooksul toimunud viina hinnatõusust vaid veidi üle poole oli tingitud maksumuutusest, ülejäänud oli ettevõtjate (tootjad ja/või kaubandus) poolt lisatud hinnalisa oma kulude kasvu katteks ja kasumiks. IV kvartalis viina hinnad mõnevõrra langesid, sest nõudlus vähenes.

2008. aasta augustis olid **liköörid** kauplustes 17% kallimad kui aasta tagasi. Nii marja-, kanged kui kreemliköörid kallinesid enam-vähem võrdselt. Juulis toimunud 20%-line aktsiisitõus tõstis hindu enam kui jaanuaris 10%-line tõus. 2008. aasta 9 kuu jooksul kallinesid liköörid aastatagusega võrreldes aktsiisi ja selle pealt makstava käibemaksu tõttu 6.20 kr/0,5 l võrra ehk 8,2%. Seega tegelikult toimunud likööride kallinemisest oli alla poole tingitud

Joonis 4

Allikas: EKI

maksutõusust, üle poolne oli aga ettevõtete (tootjad ja/või kaubandus) poolne hinnatõus. 2008. aasta viimases kvartalis püsisid likööride hinnad üle Eesti III kvartali tasemel ja Tallinnas langesid 2%.

Džinnide hinnad olid 2008. aasta III kvartalis samuti kõrgemad kui aasta tagasi või kui eelmises kvartalis. Aastatagusega võrreldes tõusid hinnad ligi neljandiku võrra. II kvartaliga võrreldes olid džinnid 16% kallimad. Hinnatõus oli võrdne nii Tallinnas kui Eestis keskmiselt. IV kvartalis jätkus kerge džinnide hinnatõus.

EKI poolt 2008. aasta septembris 11-s Euroopa Liidu pealinnas läbiviidud rahvusvaheline hinnavaatlus näitas, et Eesti ja Läti **viina** hinna vahe viimase aastaga suurenes. 2008. aasta augustis olid populaarsemad kohalikud viinad Tallinnas keskmiselt 75% kallimad kui Riias,

Tabel 14

Viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2007-2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kroonides)

Pealinn	sept. 2007	märts 2008	juuni 2008	sept. 2008
Kohalik viin 38-40%, 0,7-0,75 l klaaspudel				
Tallinn	92.68	108.13	104.98	114.98
Riia	57.22	57.66	62.11	65.68
Vilnius	85.15	99.64	99.63	99.64
Varssavi	103.04	114.05	112.29	109.56
Praha	83.90	122.50	102.47	127.50
Bratislava	81.02	81.93	88.33	90.52
Budapest	132.24	132.67	x	89.74
Helsingi*	202.00	229.85	229.85	229.85
Berliin	78.08	80.42	79.12	78.86
Amsterdam	242.52	234.54	231.41	231.41
Stockholm*	320.27	315.27	318.29	311.59
Absolut vodka 40%, maitsestatamata, 0,7 l klaaspudel				
Tallinn	229.00	261.95	264.63	265.63
Riia	317.25	360.66	359.33	351.98
Vilnius	190.05	219.74	212.94	212.73
Praha	201.77	213.91	222.11	220.19
Bratislava	206.93	213.58	229.88	233.92
Helsingi*	253.32	280.07	280.07	280.07
Berliin	205.86	200.64	205.86	205.86
Amsterdam	250.19	242.37	242.37	242.37
Stockholm*	386.99	381.99	385.30	383.63

* alkoholi kauplustes
Allikas: EKI

kusjuures aasta tagasi oli vahe 62%. See soodustab Lõuna-Eestis viina piirikaubandust senisest veelgi enam.

Aastaga kallinesid viinad enamuses vaatluse all olevates pealinnades. Suurem hinnatõus toimus Prahas (+52%), Tallinnas (+24%) ja Vilniuses (+17%). Samal perioodil viin odavnes aga Budapestis (1/3 võrra) ja Stockholmis (-3%).

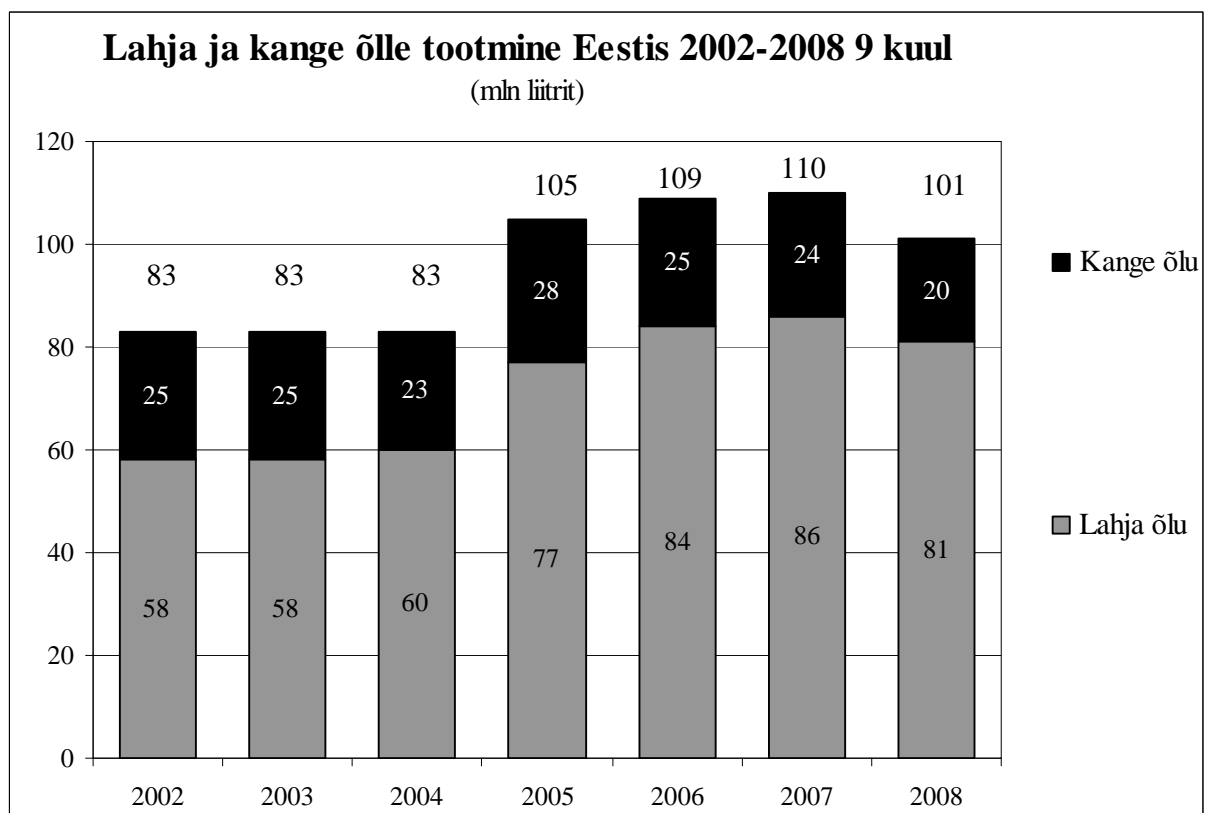
3. ÕLU

Tootmine

Nii sise- kui välisturu nõudluse vähenemise tagajärjel toodeti SA andmetel 2008. aasta 9 kuuga Eestis **õlut** 8% vähem kui aasta tagasi. Kokku ulatus toodangu maht 101 mln liitri. Siseturu nõudluse langust võib põhjendada õlle kallinemisega, mille põhjuseks olid kõrgemad alkoholi aktsiisimäärad, kallinenud tooraine, elanike halvenenud majandusolukord ja jahe suvi. Mõningal määral mõjutasid õlletootjate siseturu müüki osade kaubandusettevõtte poolt ette varutud õlle kogused 2007. aasta lõpus.

Eesti tootjate poolt välisturule müüdüd õlle kogused olid 2008. aasta 9 kuuga ligi poole võrra väiksemad kui aasta tagasi. Vähenes nii lahja kui kange õlle tootmine, kusjuures kange õlle toodang langes enam. See aga õlle tootmise struktuuri olulisel määral ei muutnud - lahja õlu (alk. sisaldus alla 6%) moodustas õlle kogutoodangust 80% (2007.a 9 kuul 78%) ning kange õlu (alk. sisaldus üle 6%) vastavalt 20% kogutoodangust (2007.a 9 kuul 22%). Kohaliku õlle müük siseturule vähenes analüüsitaval perioodil 5%, sealjuures lahjade õllede müük oli 3% ja kangete õllede müük 10% väiksem eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Jätakuvalt realiseeriti suurem osa kodumaisest õlletoodangust kohalikul turul (2008.a 9 kuul 89%; 2007.a 9 kuul 82%) ning kodumaise turu osakaal Eesti tootjate õlle müügis suurenes.

Joonis 5

Allikas: EKI (hinnanguline)

Eesti suurimate õlletootjate AS Saku Õlletehase ja AS A. Le Coqi summeeritud osakaal õlle kogutoodangus vähenes mõnevõrra aastatagusega võrreldes. See ulatus 2008. aasta 9 kuul 88%-ni (2007.a 9 kuul 91%), kusjuures mõlema ettevõtte toodangu maht liikus langustrendil. Kuna eelmiste aastate liidri AS Saku Õlletehas tootmismahd vähenes enam, jõudis mõlema ettevõtte osakaal õlle kogutoodangus ühele tasemele.

Väliskaubandus

Õlut eksporditi Eestist 2008. aasta 9 kuuga 130 mln krooni eest, seda oli 11,5% enam kui aasta tagasi. Samal ajal õlle impordikäive ulatus 132 mln kroonini. Erinevalt eelmistest aastatest oli õlle väliskaubandusbilanss negatiivne (saldo -1,4 mln kr). Ekspordikäibe kasv tulenes vaid oluliselt kõrgematest ekspordihindadest (+23%), kuna ekspordikogused olid analüüsitaval perioodil 9% väiksemad eelmise aasta 9 kuuga võrreldes. Õlut eksporditi Eestist kokku 17,3 mln liitrit, millest 3/4 oli Eesti ettevõtete toodang ning ülejäänud reeksport.

Tabel 15

Õlle rahaline põhieksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	08 / 07, +/- %
Eksport	5.85	6.13	7.52	96,1	117,0	130,4	11,5
Import	8.20	8.96	10.37	92,0	113,2	131,8	16,4

Allikas: SA

Tabel 16

Õlletoodang, põhieksporti ja -impordi kogused
2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	08 9 k/07 9 k, %
Toodang	108 970	109 849	101 171	-7,9
Eksport	16 442	19 086	17 329	-9,2
Import	11 223	12 638	12 702	0,5

Allikas: SA

Valdav osa Eesti õlleekspordist jagunes kolme sihtriigi vahel, millest tähtsaimaks oli Läti, samas sinna suunatud kogused olid 12% väiksemad kui 2007. aasta 9 kuul, moodustades 43% toote kogu ekspordikogusest. Ka Leetu väljaveetud kogused olid väiksemad kui aasta tagasi ning moodustasid 1/3 õlle koguekspordist. Seevastu Soome väljamüüdnud õlle kogused suurenesid 9,5% aastatagusega võrreldes ning moodustasid 21% õlle koguekspordist (2007.a 9 kuul 17%). Ülejäänud riikidesse eksporditud kogused hõlmasid vaid 3% õlle koguekspordist.

Õlle impordikäive 2008. aasta 9 kuul oli 16% suurem kui eelneva aasta 9 kuul. Impordikäibe kasv saavutati vaid tänu 16% kõrgemale impordihinnale, sest sisseveetud kogused aastaga oluliselt ei muutunud (+0,5%).

Vaatamata sellele, et Soomest imporditud õlle kogused olid aastatagusest oluliselt väiksemad (-40%), püsis Soome õlle impordis endiselt esikohal, samas tema osatähtsus vähenes 51%-lt 2007. aasta 9 kuul 31%-ni 2008. aasta 9 kuul. Teisel positsioonil õlle impordis, osakaaluga 17%, oli Venemaa ning sealt imporditud õlle kogus suurenes aastaga rohkem kui poole võrra. Tõusutrendil oli ka õlle sissevedu Hollandist, kust ostetud kogused suurenesid 68% 2007. aasta 9 kuuga võrreldes ning moodustasid 11% õlle koguimpordist. Lätist osteti sisse 7% imporditud õllest (aasta tagasi 9%), sealjuures kogused olid rohkem kui neljandiku võrra väiksemad kui eelneva aasta 9 kuul. Teiste riikide kogused hõlmasid kokku 41% õlle koguimpordist analüüsitava perioodil, sealhulgas 6% oli kodeeritud Euroopa Ühenduse toodanguna, 5% pärines Tšehhist, kust imporditud kogused suurenesid aastaga 85%. Leedust ja Ukrainast toodud õlle kogused olid ligilähedased ning moodustasid võrdselt 4% õlle koguimpordist, mõlemast riigist sisseveetud kogused olid suuremad kui aasta tagasi (kasv vastavalt 6% ja 46%).

Tabel 17

Õlle koguseline eksport riigiti 2007-2008.a 9 kuul

	1000 liitrit		9 k'08/ 9 k'07,%	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Läti	8 485	7 432	-12,4	45	43
Leedu	6 948	5 807	-16,4	36	33
Soome	3 320	3 635	9,5	17	21
Teised	333	455	36,6	2	3
Kokku	19 086	17 329	-9,2	100	100

Allikas: SA

Tabel 18

Õlle koguseline import riigiti 2007-2008.a 9 kuul

	1000 liitrit		9 k'08/ 9 k'07,%	Osakaal, %	
	2007 9 k	2008 9 k		2007 9 k	2008 9 k
Soome	6 504	3 922	-39,7	51	31
Venemaa	1 376	2 185	58,8	11	17
Holland	801	1 347	68,2	6	11
Läti	1 148	841	-26,7	9	7
EU (riik määramata)	0	775	100,0	0	6
Tšehhi	363	673	85,4	3	5
Leedu	500	530	6,0	4	4
Ukraina	351	512	45,9	3	4
Saksamaa	272	409	50,4	2	3
Teised	1 323	1 508	14,0	11	12
Kokku	12 638	12 702	0,5	100	100

Allikas: SA

Hinnad

2008. aastal kaks korda tõusnud alkoholi aktsiis kergitas ka õlle jaehindu kauplustes märgatavalt. Hinnatõus algas 2008. aasta I kvartal, mil kodumaised õlled olid Eesti kauplustes ligi 20% kallimad kui aasta tagasi. Peaaegu samas tempos jätkus hinnatõusu trend ka kahes järgnevas kvartalis. 2008. aasta augustis oli kodumaise õlle jaehinnad Eestis tervikuna 24,5% ja Tallinnas 21% kõrgem kui 2007. aasta augustis, kusjuures kanged õlled kallinesid kiiremini kui lahjad.

Aktsiisitõusu tõttu kallines lahja õlu aastatagusega võrreldes 5,2% (sh käibemaksu osa suuremine) ja kange õlu 9,0%. Ülejäänud osa hinnatõusust oli tingitud ettevõtete (tootjad ja/või kaubandus) poolsest hinnatõusust, millega kompenseeriti tooraine kallinemist ja teiste kulude kasvu.

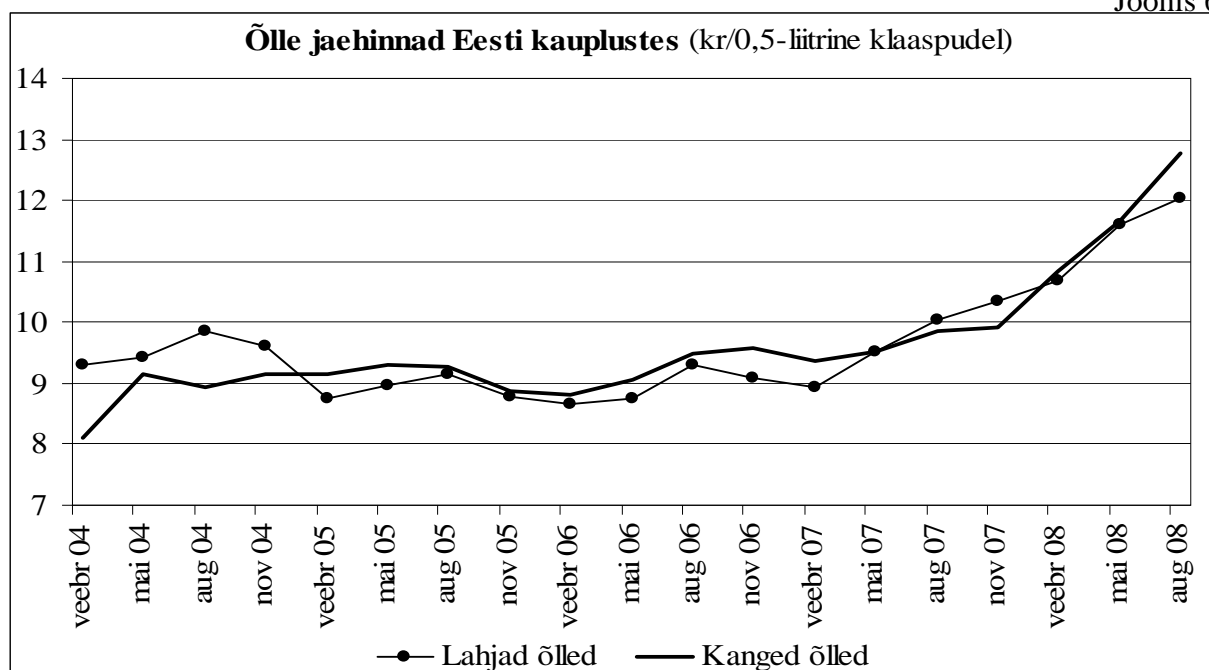
Tabel 19

Eesti õlle keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga)

	Aug. 2007	Veebr. 2008	Mai 2008	Aug. 2008	Muutus +/- aug'08/ aug'07, %	Nov. 2008
Eestis keskmiselt	9.95	10.76	11.64	12.39	24,5	12.57
Lahja õlu <6%	10.03	10.69	11.60	12.03	19,9	12.24
Kange õlu >6%	9.86	10.83	11.68	12.76	29,4	12.90
Tallinnas keskmiselt	10.07	11.03	11.61	12.17	20,9	12.62
Lahja õlu <6%	10.27	10.99	11.73	11.76	14,5	12.28
Kange õlu >6%	9.87	11.08	11.49	12.58	27,5	12.96

Allikas: EKI

Joonis 6

Allikas: EKI

Tabel 20

Õlle aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Õlu 4,6%, 0,5-liitrine pudel	1.33	1.47	1.77
Õlu 8,0%, 0,5-liitrine pudel	2.32	2.56	3.08
Aktiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Õlu 4,6%, 0,5-liitrine pudel	1.57	1.74	2.09
Õlu 8,0%, 0,5-liitrine pudel	2.74	3.02	3.63

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

Õlle jaehindade tõus jätkus ka 2008. aasta IV kvartalis, kuid varasemast oluliselt aeglasemas tempos.

EKI rahvusvaheline hinnavaatlus näitas, et populaarsemate kohalike **õllede** keskmine hind Tallinna supermarketites oli 2008. aasta septembris kõrgem, kui enamuses vaatluse all olnud pealinnades. Erandiks olid kõrge aktsiisimaksuga Helsingi ja Stockholm. Peaaegu kõikides vaadeldud pealinnades olid hinnad 2008. aasta septembris kõrgemad kui aasta tagasi, kuid ka siin oli erandiks Helsingi ja lisaks ka Praha, kus hinnad langesid vastavalt 23% ja 19%. Aastaga tõusid õlle hinnad kõige kiiremini Varssavis (+36%), Bratislavas (+15%) ning Riias ja Vilniuses (+10%). Ülejäänud vaadeldud pealinnades oli hinnatõus aeglasem (alla 10%). Viimastel aastatel on Eesti ja Läti õlle jaehindades olnud suur vahe. 2008. aasta septembris olid Tallinnas kohalike õllede hinnad 26% kõrgemad kui Riias (2007.a sept 28%). Nii suured õlle hinnaerinevused ahvatlevad piiriäärseid inimesi Läti õlleostudele minema.

Tabel 21

Õlle hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2007-2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Õlu hele, 4,3-4,7%, 0,5 l koos taara hinnaga			
	sept 2007	märts 2008	juuni 2008	sept 2008
Tallinn	11.37	11.74	11.70	12.35
Riia	8.91	9.13	8.68	9.80
Vilnius	8.11	9.02	9.13	8.96
Varssavi	8.73	10.83	11.48	11.89
Praha	6.87	6.19	6.58	5.58
Bratislava	6.38	6.93	7.59	7.33
Budapest	8.13	7.89	9.11	x
Berliin	10.95	12.78	11.58	11.97
Helsingi	29.37	30.27	22.60	22.68
Amsterdam	10.64	11.65	11.73	11.45
Stockholm	14.85	15.85	14.91	16.08

Allikas: EKI

4. LAHJAD ALKOHOLSED JOOGID

Tootmine

Lahjade alkoholsete jookide gruppi on koondatud lahjad segatud piiritusjoogid (long drink jms) ja kääritatud joogid (sh siidrid, puuvilja- ja marjaveinid).

Lahjade alkoholsete jookide tootmismahud olid Eestis 2008. aasta 9 kuuga väiksemad võrreldes aastatagusega. Seda kinnitavad nii **SA andmed** kui ka EKI-le edastatud **tootjate andmed**. Analüüsi aluseks on võetud EKI-le esitatud andmed. 2008. aasta 9 kuuga toodeti Eestis kokku 25,5 mln liitrit lahjasid alkoholseid jooke. Nende tootmine oli 5,9 mln liitrit ehk ligi viiendiku võrra väiksem kui aasta tagasi (2007.a 9 kuul 31 mln l), kusjuures suurem langus toimus lahjade segatud piiritusjookide tootmises. Neid toodeti EKI-le esitatud andmetel 27% vähem kui aasta tagasi. Kääritatud jookide tootmismahud olid ligi 9% aastatagusest väiksemad. Nende jookide tootmise langus toimus nii siidri kui ka puuvilja- ja marjaveinide toodangu mahu vähenemise tõttu. Siidrite toodang oli 11% 2008. aasta 9 kuul väiksem kui aasta tagasi. Puuvilja- ja marjaveinide toodang vähenes EKI hinnangul viimase aastaga 5%.

Tabel 22

Lahjade alkoholsete jookide toodang 2006-2008 9 kuul **SA andmetel** (mln liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	08 9 k/07 9 k, %
Kokku lahjad alkoholised joogid*	32,38	31,31	23,25	-25,7
sh lahjad segatud piiritusjoogid	13,51	16,65	9,91	-40,5
kääritatud joogid*	18,87	14,66	13,34	-9,0
sh siider	12,08	10,78	9,59	-11,0
puuvilja- ja marjaveinid	6,79	3,88	3,75	-3,35

* EKI arvestatud

Tabel 23

Lahjade alkoholsete jookide toodang 2006-2008 9 kuul **EKI andmetel** (mln liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	08 9 k/07 9 k, %
Kokku lahjad alkoholised joogid*	32,41	31,40	25,46	-18,9
sh lahjad segatud piiritusjoogid	13,54	16,65	12,10	-27,2
kääritatud joogid*	18,87	14,75	13,36	-9,4
sh siider	12,08	10,78	9,59	-11,0
puuvilja- ja marjaveinid	6,79	3,97	3,77	-5,0

* EKI arvestatud

Lahjade alkoholsete jookide osas on SA ja EKI andmed mõnevõrra erinevad ning vahe on seletatav sellega, et tootjad on esitanud SA-le ja EKI-le erinevaid toodangu mahu andmeid.

EKI andmetel toodeti Eestis 2008. aasta 9 kuuga **lahjasid segatud piiritusjooke** 12,1 mln liitrit ning seda oli 27% vähem kui aasta tagasi. Tootmise languse üheks põhjuseks olid 2008. aasta 1. jaanuarist ja 1. juulist rakendatud kõrgemad aktsiisimäärad. Need tõstsid jookide hindu ning vaadeldaval perioodil oli lahjade segatud piiritusjookide müük siseturule 18% väiksem kui aasta tagasi. Tootmismahтусid on mõjutanud ka AS Saku Õlletehases toodete retseptuuri muutus - lahjades alkoholsetes jookides hakati toorainena osaliselt kasutama õlut ning selliste jookide tootmismahт on seega arvestatud õlle alla.

Nagu aasta tagasi, müüdi ka 2008. aasta 9 kuuga suurem osa Eestis toodetud lahjadest segatud piiritusjookidest siseturule (2008.a 9 kuul 83%; 2007.a 9 kuul 80%).

Tähtsaimaks lahjade segatud piiritusjookide tootjaks oli endiselt AS A. Le Coq, kellele järgnes AS Saku Õlletehas. Kahe tootja summeritud osakaal oli 96% kogutoodangust, mis oli 7%-punkti suurem kui aasta tagasi. Seega suurtootjate turuosa suurenes veelgi. Samas 2008. aasta 9 kuul oli peaaegu kõikide lahjade segatud piiritusjookide tootjate toodangu maht aastatagusest väiksem. Erandiks oli vaid AS Viru Joogid, kes suutis seda suurendada, kuid ettevõtte osakaal nende jookide kogutoodangus oli endiselt väike. Lisaks eelnimetatud ettevõtetele tootis lahjasid segatud piiritusjooke väikestes kogustes ka AS Altia Eesti.

Siidrite toodangu maht ulatus 2008. aasta kolme kvartaliga **SA andmetel** (mida kinnitavad ka EKI andmed) 9,6 mln liitri, seda oli 11% vähem kui eelmise aasta samal perioodil (2007.a 9 kuul 10,8 mln liitrit). Tootjate andmed näitavad, et languse põhjuseks oli nii 9% väiksem eksport (tabel 28), kui ka aastatagusest 12% väiksem müük kohalikule turule, kusjuures analoogselt eelmise aastaga müüdi kohalikest siidritoodangust 55% Eesti turul.

Eesti suurim siidritootja oli endiselt AS A. Le Coq, kelle siidritoodangu maht analüüsitaval perioodil ainsana ka suurenes. Traditsiooniliselt oli siidri tootmismahus teisel kohal AS Saku Õlletehas, kelle 2008. aasta 9 kuu toodangu maht oli väiksem kui aasta tagasi. Langustrendil oli AS Viru Joogid siidritoodang. Käesoleval aastal alustas siidrite tootmist AS Liiwi Heliis, kuid ettevõtte toodangu maht oli veel väike.

EKI andmetel toodeti 2008. aasta 9 kuuga Eestis **puuvilja- ja marjaveine** kokku 3,77 mln liitrit (SA andmetel 3,75 mln l), mida oli 5% mullusest vähem. Analoogselt varasemate perioodidega jätkus nii naturaalse kui kangendatud marjaveinide tootmine ning suurem osa (98%) toodetust olid kääritamismeetodil saadud naturaalsed puuvilja- ja marjaveinid ja 2% toodangust moodustasid kangendatud veinid. Vaatluse all oleval perioodil oli mõlema veini tootmismahт aastatagusest väiksem, kusjuures kangendatud veinide toodangu mahu langus oli kiirem, vastavalt 5% ja 17%.

Kangendatud veinide turuliidriks oli AS Valtu Vein, kellele järgnesid AS Võhu Vein ja AS Liiwi Heliis. Viimase osatähtsus puuvilja- ja marjaveinide kogutoodangus oli aga märgatavalt väiksem eelnimetatutega võrreldes.

Endiselt toodetakse Eestis nii lauaveine kui ka siidritootmises toorainena kasutatavaid naturaalseid veine. Siidri tooraineks kasutatavate veinide tootmine suurenes 2008. aasta 9 kuuga

4% ning nende osatähtsus ulatus 87%-ni kogu Eesti veinitoodangus (2007.a 9 kuul 79%). Suurimaks naturaalsete veinide tootjaks oli AS Linda Nektar, kellele kuulus valdav osa siidri toorainena kasutatavate veinide toodangu mahust.

Väliskaubandus

2007. aasta lõpus toimunud SA väliskaubandusstatistika kogumismetoodika muutuste tõttu kajastavad 2008. aasta 9 kuu andmed kogueksporti ja -importi (sh reeksport). Eelnevatel aastatel näitasid need põhieksporti ja põhiimporti (ainult Eesti turule import ja Eestis registreeritud ettevõtete eksport), seega ei ole vaadeldava perioodi andmed varasemaga võrreldavad.

2008. aasta 9 kuuga ulatus lahjade alkoholsete jookide koguekspordikäive 114 mln kroonini ja koguimportikäive 245 mln kroonini. Seega oli nende jookide väliskaubanduse käibe saldo negatiivne. Kääritatud joogid moodustasid antud jookide ekspordikäibes 52%.

Tabel 24

Lahjade alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008*	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008*
Eksport						
Kokku	7.01	7.16	10.22	101,028	100,203	113,866
sh segatud piiritusjoogid	8.60	7.38	11.31	33,831	42,728	54,586
kääritatud joogid	6.42	7.00	9.39	67,197	57,475	59,280
sh siider	7.49	6.77	9.20	50,729	43,057	42,294
Import						
Kokku	11.66	12.00	11.91	193,979	193,551	245,358
sh segatud piiritusjoogid	11.05	11.25	10.99	112,749	119,399	152,053
kääritatud joogid	12.13	13.45	13.80	81,230	74,152	93,305
sh siider	11.85	13.05	14.31	33,917	31,190	39,520

*kogueksporti ja -importi andmed, varem põhieksporti ja -importi andmed

Allikas: SA

Lahjade alkoholsete jookide koguseline eksport jõudis 2008. aasta kolme kvartaliga 11 mln liitrini, kusjuures kääritatud jooki veeti välja 6,3 mln liitrit ning segatud piiritusjooke 4,8 mln liitrit.

Tabel 25

Lahjade alkoholsete jookide põhiekspordi- ja -impordikogused
2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud
Eksport			
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	14 402	13 996	11 140
sh segatud piiritusjoogid	3 933	5 791	4 827
kääritatud joogid	10 469	8 205	6 313
sh siider	6 769	6 358	4 598
Import			
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	16 631	16 125	20 597
sh segatud piiritusjoogid	10 199	10 611	13 835
kääritatud joogid	6 432	5 514	6 762
sh siider	2 861	2 390	2 762

*koguekspordi ja -impordi andmed, varem põhiekspordi ja -impordi andmed

Allikas: SA

Vaadeldaval perioodil oli **lahjade segatud piiritusjookide** kaubavahetuse saldo negatiivne, sest ekspordikäive ulatus jooksva aasta 9 kuuga 54,6 mln kroonini, olles ligi 3 korda väiksem kui impordikäive (152 mln kr). Nende jookide müük välisurule jagunes põhiliselt nelja sihtriigi vahel. Suurem osa Eestist väljaveetud segatud piiritusjookidest müüdi Lätti, kuhu viidud kogused moodustasid 34% antud jookide koguselisest ekspordist. Venemaa, osakaaluga 27%, oli nende jookide müügis välisurule teisel kohal. Järgnesid Leedu osakaaluga 22% ja Soome osakaaluga 14%.

Tabel 26

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline kogueksport riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit	Osakaal, %
Läti	1 630	34
Venemaa	1 284	27
Leedu	1 059	22
Soome	684	14
Teised	170	3
Kokku	4 827	100

Allikas: SA

Kääritatud jookide väljaveoga teeniti 2008. aasta 9 kuuga ligi 59 mln krooni. Sellest suurema osa (71%) moodustas siidri väljamüügikäive. Kääritatud jookide koguseline eksport oli 6,3 mln liitrit, millest hinnanguliselt 4,3 mln l (tabel 28) ehk 68% moodustas kohalike ettevõtete toodang. Analoogselt rahalise ekspordiga moodustas siider ka suurema osa (73%) kää-

ritatud jookide koguselises ekspordist. Analüüsitaval perioodil müüdi valdav osa (91%) eksporditud kääritatud jookidest teistesse Balti riikidesse - Leetu läks 64%, Läti 27% antud tootegrupi ekspordikogusest. Oluliselt vähem (7%) müüdi neid jooke Soome.

Tabel 27

Kääritatud jookide koguseline kogueksport riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit	Osakaal, %
Leedu	4 015	64
Läti	1 737	27
Soome	424	7
Teised	137	2
Kokku	6 313	100

Allikas: SA

Eestis tegutsevate tootjate andmed näitavad, et 2008. aastal 9 kuuga müüsid meie tootjad lahjasid alkohoolseid jooke piiri taha kokku 6,4 mln liitrit. See moodustas üle poole (57%) selle tootegrupi kogu ekspordikogusest (tabel 28). Kõikide lahjade alkohoolsete jookide müük välisurule oli väiksem kui aasta tagasi. Aastaga vähenes kodumaiste tootjate toodetud segatud piiritusjookide eksport 36,5% ja kääritatud jookide müük välisurule 5%.

Tabel 28

Eestis toodetud lahjade alkohoolsete jookide ekspordikogused
2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	Muutus 9 k'08/9 k'07, +/- %
Ekspord				
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	8 734	7 804	6 381	-18,2
sh segatud piiritusjoogid	1 135	3 302	2 095	-36,5
kääritatud joogid	7 599	4 502	4 286	-4,8
sh siider	5 912	4 075	3 694	-9,1

Allikas: EKI

2008. aasta kolme kvartaliga ulatus lahjade alkohoolsete jookide impordikäive Eestisse 245 mln kroonini. Kokku imporditi selle ajaga Eestisse 20,6 mln liitrit lahjasid alkohoolseid jooke, sealjuures segatud piiritusjookide kogus oli 2 korda suurem kui kääritatud jookide kogus. Olulise osa (41%) sisseveetud kääritatud jookidest moodustas siider.

Lahjasid segatud piiritusjooke imporditi Eestisse 2008. aasta 9 kuuga 13,8 mln liitrit 152 mln krooni eest. Kõige enam toodi neid Soomest (ligi neljandik segatud piiritusjookide sisseostetud kogusest). Järgnesid Leedu ja Holland osakaaludega vastavalt 16% ja 15% antud jookide sisseveokogusest. Rootsist pärines 9% Eestisse toodud segatud piiritusjookidest.

Tabel 29

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline import riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	3 499	25
Leedu	2 163	16
Holland	2 131	15
Rootsi	1 282	9
Teised	4 760	35
Kokku	13 835	100

Allikas: SA

Kääritatud jooke osteti sisse vaadeldaval perioodil 6,8 mln liitrit 93 mln krooni eest, siidreid oli sealhulgas 2,8 mln liitrit ja nende impordikäive 39,5 mln krooni. Põhiline osa imporditud kääritatud jookidest oli sisse toodud Soomest (71%). Teiste riikide osakaalud olid väikesed, nt Rootsi toodang moodustas 8% ja Saksamaa toodang 5%, ülejäänud riikide osatähtsus oli alla 5%.

Tabel 30

Kääritatud jookide koguseline import riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	4 783	71
Rootsi	535	8
Saksamaa	312	5
Leedu	306	4
Belgia	205	3
Suurbritannia	143	2
Venemaa	137	2
Teised	341	5
Kokku	6 762	100

Allikas: SA

Hinnad

Siidri jaehinnad kauplustes tõusid 2008. aasta jooksul pidevalt, eriti III kvartalis. 2008. aasta augustis ületas nii Eestis tervikuna kui Tallinnas 1,5-liitrisel plastpudelil siidri keskmine hind eelmise aasta augustikuu hinna vastavalt 21% ja 23%. Siidrite hinnad tõusid tunduvalt enam kui aktsiisi suurenemisest tingitult. Ainult aktsiisi ja sellest suureneva käibemaksu tõttu tõusis siidri hind 6,2% aastatagusega võrreldes. Kuna aga tegelik hinnatõus oli üle 20%, siis ülejäänud osa oli ettevõtjate (tootjad ja/või kaubandus) poolne hinnalisa.

2008. aasta viimases kvartalis siidri jaehinnad langesid eelmise kvartaliga võrreldes, sest nõudlus vähenes.

Tabel 31

Siidri ja marjaveinide keskmised jaehinnad kauplustes (kr)

	Aug. 2007	Veebr. 2008	Mai 2008	Aug. 2008	Muutus mai 08/ mai 07, %	Nov. 2008
Siider*						
Eestis keskmiselt	31.13	34.46	34.79	37.76	21,3	37.36
Tallinnas keskmiselt	31.00	34.10	35.70	38.23	23,3	37.40
Marjaveinid**						
Eestis keskmiselt	34.03	39.47	39.32	40,10	17,8	41.52
Tallinnas keskmiselt	33.28	40.19	36.98	37.86	13,8	39.49

* 1,5-liitrise plastpudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga

** 0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga

Allikas: EKI

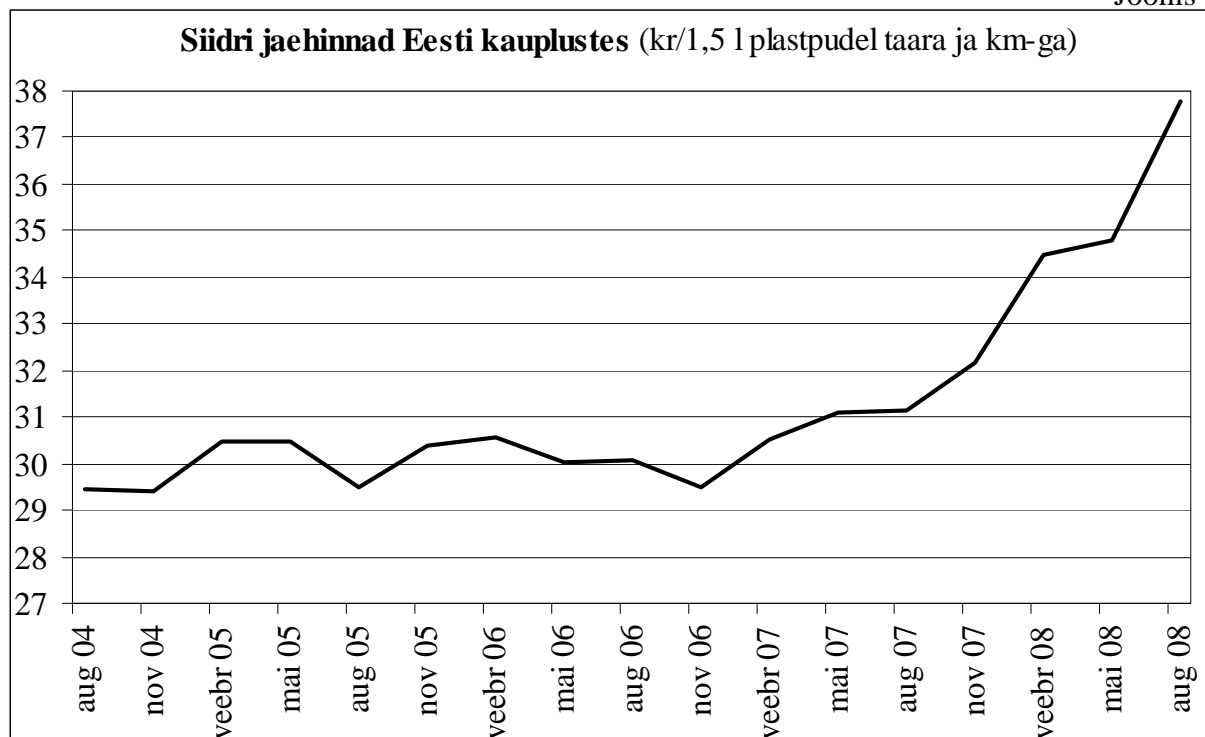
Tabel 32

Siidri ja marjaveini aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Siider 4,6%, 1,5-liitrine pudel	5.12	5.64	6.77
Marjavein, 0,5-liitrine pudel	5.20	5.20	5.20
Aktsiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Siider 4,6%, 1,5-liitrine pudel	6.04	6.66	7.98
Marjavein, 0,5-liitrine pudel	6.14	6.14	6.14

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

Joonis 7

Allikas EKI

Vaatamata sellele, et veinide aktsiis ei tõusnud, olid kohalike **marjaveinide** jaehinnad 2008. aasta III kvartalis märgatavalt kõrgemad kui aasta tagasi - Eesti keskmised hinnad olid 2008. aasta augustis 18% kõrgemad kui aasta tagasi. Tallinnas oli hinnatõus mõnevõrra aeglasem (+14%). IV kvartalis marjaveinide kallinemine jätkus.

5. ETÜÜLALKOHOL KANGUSEGA ÜLE 80% (PIIRITUS)

Tootmine

2008. aasta kolme kvartaliga toodeti Eestis rektifitseeritud etanooli (piiritust) 1,6 mln liitrit, aasta tagasi 3,8 mln liitrit. Seega toodangu maht on langenud ligi 2,5 korda. Nii suure languse peamiseks põhjuseks oli piirituse tootmise lõpetamine Eestis. Samas kange viina import USA-st kasvas 10%. Oma mõju piiritusetoodangu vähenemisse on jätnud ka teravilja kalline mine.

Väliskaubandus

Piirituse ekspordikäive ulatus 2008. aasta 9 kuul 12 mln kroonini ja impordikäive 34 mln kroonini. Seega oli kaubavahetuse saldo 22 mln krooniga negatiivne. Vaadeldaval perioodil vähenes piirituse eksport rahalisel väärtuses rohkem kui 1/3 võrra 2007. aasta 9 kuuga võrreldes. Selle põhjuseks oli märgatav ekspordikoguste vähenemine (-43%), samal perioodil keskmised ekspordihinnad tõusid ligi 10% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes.

Eestis toodetud piiritust eksporditi analüüsitava perioodil nelja riiki. Sarnaselt varasemate perioodidega, müüdi suurem osa sellest teistesse Balti riikidesse - Lätti viidud kogused moodustasid 52% ja Leetu läks 39% kogu välisturule müüdüd piirituse kogusest. Mõlemasse sihtriiki olid eksporditud kogused mullusest oluliselt väiksemad. Ülejäänud väljamüüdüd piiritus läks Soome ja Rootsi ning nende riikide osakaalud piirituse koguekspordis olid vastavalt 7% ja 2%.

Piirituse rahaline import suurenes 2008. aasta 9 kuul 21% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Käibekasv toimus kõrgemate impordihindade arvel (+39%), kuna sisseostetud kogused olid 13% väiksemad aastatagusega võrreldes. Soome oli küll endiselt olulisemaks importipiirituse päritoluriigiks ning sealt sisseveetud maht moodustas 48% antud toote kogumportidist, kuid kogus oli 3% väiksem kui 2007. aasta 9 kuul. Saksamaalt imporditud piirituse kogused vähenesid aastaga 27% ning hõlmasid viiendiku piirituse kogumportidist.

Tabel 33

Rektifitseeritud etanooli rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	9 k'08/ 9 k'07 +/- %
Ekspord	9.65	12.54	13.78	22,517	18,930	11,934	-37,0
Import	8.58	10.07	13.96	16,695	28,144	33,997	20,8

Allikas: SA

Tabel 34

Rektifitseeritud etanooli toodang, põhieksporti ja -impordi kogused
2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud	9 k'08/9 k'07, %
Toodang	4 212	3 775	1 551	-58,9
Eksport	2 334	1 510	866	-42,6
Import	1 947	2 796	2 432	-13,0

Allikas: SA

Ka Ukrainast sisseveetud piirituse kogused olid 35% väiksemad kui aasta tagasi ning hõlmasid 13% piirituse koguimpordist. Läti oli ainsaks riigiks, kust piirituse sisse ostetud kogused kasvasid ja seda koguni 3 korda. See tõi kaasa Läti osatähtsuse suurenemise piirituse impordis 3%-lt 2007. aasta 9 kuul kuni 11%-ni vaadeldaval perioodil.

Tabel 35

Rektifitseeritud etanooli koguseline eksport riigiti 2007-2008.a 9 kuul

	1000 liitrit		9 k'08/ 9 k,%	Osakaal, %	
	2007 9 k	2008 9 k		2007 9 k	2008 9 k
Läti	670	454	-32,2	44	52
Leedu	810	334	-58,9	54	39
Soome	0	61	0,0	0	7
Rootsi	30	17	-42,5	2	2
Kokku	1 510	866	-42,6	100	100

Allikas: SA

Tabel 36

Rektifitseeritud etanooli koguseline import riigiti 2007-2008.a 9 kuul

	1000 liitrit		9 k'08/ 9 k'07,%	Osakaal, %	
	2007 9 k	2008 9 k		2007 9 k	2008 9 k
Soome	1 217	1 178	-3,2	44	48
Saksamaa	696	505	-27,4	25	21
Ukraina	471	307	-34,9	17	13
Läti	91	279	206,8	3	11
Teised	321	163	-49,2	11	7
Kokku	2 796	2 432	-13,0	100	100

Allikas: SA

6. VIINAMARJAVEIN JA VERMUT

Kuna neid jooke Eestis ei toodeta, siis vaatluse all on vaid väliskaubanduse andmed. Ka antud jookide osas ei saa võrrelda 2008. aasta 9 kuu väliskaubandusandmeid varasematega, sest andmete kogumismetoodika muutus mõjutas mõlema joogi andmeid.

Viinamarjavein

SA andmetel eksportiti 2008. aasta 9 kuuga Eestist viinamarjaveine 2,7 mln liitrit ligi 149 mln krooni eest ning imporditi Eestisse 12,5 mln liitrit 495 mln krooni eest. Kuna Eestis puudub viinamarjaveinide tootmine, siis võib eeltoodud ekspordimahtusid lugeda Eestit läbinud transiitvedudeks. Analoogselt eelmiste perioodidega osa veinide impordist ja ekspordist teostasid Eesti firmad, osa tõenäoliselt välisfirmad. Viinamarjaveini ekspordi sihtmaade seas püsis esikohal Venemaa (38% ekspordikogusest), kellele järgnes Läti osatähtsusega 26%. Lisaks eelnimetatud riikidele läks ligi viiendik viinamarjaveinide välisturule müüdü kogusest Soome ja 14% Leetu.

Tabel 37

Viinamarjaveini rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud
Eksport	35.45	38.16	54.70	60,456	71,978	148,676
Import	32.40	34.22	39.74	314,525	373,318	495,440

*kogueksporti ja -importi andmed, varem põhieksporti ja -importi andmed

Allikas: SA

Tabel 38

Viinamarjaveini koguseline põhieksport ja -import 2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud
Eksport	1 705	1 886	2 718
Import	9 707	10 909	12 467

*kogueksporti ja -importi andmed, varem põhieksporti ja -importi andmed

Allikas: SA

Kui imporditud veinikogusest maha arvestada ekspordikogused, siis võib öelda, et Eesti turule jäi analüüsitaval perioodil 9,8 mln liitrit importveine (2007.a 9 kuul 9 mln l; 2006.a 9 kuul 8 mln l). Sellest võib järeldada, et 2008. aasta kolme kvartaliga suurenes veinide müük Eesti turule 9% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes.

2008. aasta 9 kuuga imporditi Eestisse 48-s riigis toodetud viinamarjaveine. Endiselt toodi enim viinamarjaveine Eestisse Hispaaniast ning sealt sisseveetud kogused moodustasid 19% veini koguimpordist. Teisel positsioonil püsisid Tšiilist pärit veinid, mille osakaal veinide koguimpordis ulatus 15%-ni. Prantsusmaa, kust pärines 12% sisseveetud veinidest, oli täht-

suselt kolmandaks importriigiks. Järgnesid Itaalia (9%), Ungari (6%) ja Rumeenia (6%). Teiste riikide kogused moodustasid viinamarjaveini impordis alla 5%.

Tabel 39

Viinamarjaveinide koguseline import riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit	Osakaal, %
Hispaania	2 316	19
Tšiili	1 877	15
Prantsusmaa	1 516	12
Itaalia	1 085	9
Ungari	813	6
Rumeenia	760	6
Argentiina	517	4
Teised	3 583	29
Kokku	12 467	100

Allikas: SA

Vermut

Analoogselt viinamarjaveinidele puudutas SA andmete kogumise uus meetodika ka vermuti väliskaubandust.

SA andmetel eksporditi 2008. aasta kolme kvartaliga vermutit Eestist 1,1 mln krooni ja imporditi Eestisse 15,2 mln krooni eest. Seega oli väliskaubavahetuse saldo endiselt negatiivne, sealjuures valdav osa imporditud vermutit müüdi Eesti turule.

Vermutit eksporditi 2008. aasta 9 kuul 41 tuh liitrit ja imporditi 425 tuh liitrit. Eesti turul müüdi järelikult sel perioodil ligi 384 tuh liitrit vermutit ning see kogus oli 9% väiksem kui aasta tagasi (2007.a 9 kuul 421 tuh l; 2006.a 9 kuul 464 tuh l). Vermuti tarbimine Eestis väheneb.

Tabel 40

Vermuti rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a 9 kuul

	Hind, kr liiter			Käive, mln krooni		
	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud
Eksport	24.90	21.51	27.27	0,887	0,949	1,120
Import	27.00	30.76	35.82	13,492	14,317	15,222

*koguekspordi ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 41

Vermuti põhieksporti ja -impordi kogused
2006-2008.a 9 kuul (tuh liitrit)

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008* 9 kuud
Eksport	36,0	44,0	41,1
Import	500,0	465,0	424,9

*kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed
Allikas: SA

Enim toodi vermutit sisse endiselt Itaaliast ning sealt ostetud kogused moodustasid üle poole (52%) selle toote koguimportist. Järgnevalt kolmest riigist sisse toodud kogused olid oluliselt väiksemad - Hispaaniast toodetud vermut hõlmas 16% joogi koguimportist, Hollandi toodang 10% ja Saksamaa toodang 9%. Ülejäänud riikide osakaalud olid alla 5%.

Tabel 42

Vermuti koguseline import riigiti 2008. aasta 9 kuul

	1000 liitrit	Osakaal, %
Itaalia	221	52
Hispaania	66	16
Holland	44	10
Saksamaa	39	9
Teised	55	13
Kokku	425	100

Allikas: SA

KOKKUVÕTE

2008. aasta 9 kuu Eesti alkoholiturgu mõjutasid 1. jaanuarist ja 1. juulist kahes järgus (10%, 20%) tõusnud aktsiisid. Aktsiis mõjutas nii alkoholsete jookide tootmist, hindu kui tarbimist. Maksu tõusu eelsetel perioodidel soetasid ettevõtted varusid - 2007. aasta lõpus ja II kvartalis toodeti ja müüdi alkoholseid jooke tavalisest suuremates kogustes. Vaatamata II kvartali toodangu mahu suurendamisele jäi enamike alkoholsete jookide **tootmismah**t 2008. aasta 9 kuul mullusest väiksemaks. Langustrendil olid peaaegu kõik kanged alkoholised joogid, kusjuures viina tootmine vähenes 8,7% ja likööri toodeti 5,1% aastatagusest vähem. Aastatagusest enam toodeti vaid konjakit ja rummi. Aastavõrdluses langes kõige rohkem rektifitseeritud etanooli (piirituse) toodangu maht (-59%), sest selle tootmine lõpetati. Õlletoodang vähenes aastaga 8%. Lahjade alkoholsete jookide tootmismaht vähenes Statistikaameti (SA) andmetel 8% ja EKI hinnangul 5%, kusjuures langustrendil olid nii lahjad segatud piiritusjoogid kui kääritatud joogid. Ka puuvilja- ja marjaveine toodeti aastatagusest vähem.

Alates 2007. aasta lõpust muutis statistikaamet **väliskaubandus**andmete kogumise meetodikat, mille järgi peavad aruandeid esitama nii Eesti kui ka välisfirmad, kes tegelevad alkoholsete jookide väliskaubandusega Eesti territooriumil. Seoses sellega ei ole kõik 2008. aasta 9 kuu andmed eelmiste aastate samade perioodidega võrreldavad. 2008. aasta 9 kuu SA väliskaubandusandmed kajastavad suures mahus Eestit läbinud alkoholsete jookide (eriti kange alkoholi) transiiti Venemaale. EKI kogutud andmetest selgub Eesti alkoholsete jookide tootmisettevõtete eksport, mis on antud analüüsi käigus eraldi välja toodud. Alkoholsete jookide väliskaubanduse bilanss püsis vaadeldaval perioodil negatiivsena. Samal ajal tuleb väliskaubandusandmetesse suhtuda endiselt ettevaatlikkusega, kuna osa firmasid jätab andmed õigeaks ajaks esitamata ning andmeid pidevalt korrigeeritakse (sh varasemate aastate andmeid).

2008. aasta III kvartalis (2007.a III kvartaliga võrreldes) tõusid oluliselt kõikide populaarsemate kodumaiste alkoholsete jookide keskmised **jaehinnad** kauplustes, kusjuures kõige kiiremini tõusis viina jaehind (33%). Alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks kasvas aastatagusega võrreldes 16,9%. Hinnad tõusid nii aktsiisimäärade tõusu kui ka ettevõtete (tootjad ja/või kaubandus) poolse hinnalisa tõttu. Peaaegu kõikide kodumaiste alkoholsete jookide jaehinnad olid Eestis keskmiselt kõrgemad kui Tallinnas, erandiks oli siider, mille hind oli pealinnas kõrgem. Tallinnas tõusid alkoholsete jookide jaehinnad aastatagusega võrreldes vähem kui mujal Eestis. Alkoholsete jookide jaehinna tõus võrreldes aastatagusega oli tingitud aktsiisitõusust ja osaliselt teravilja kallinemisest maailmaturul. Hinnatõus jätkus ka IV kvartalis, kuid kasvutempo oli varasemast aeglasem.

Alkoholsete jookide **jaekäive** ulatus 2008. aasta III kvartalis 1,35 mlrd kroonini, olles 7% suurem kui aasta tagasi. 2008. aasta 9 kuu jaekäive oli 9% suurem 2007. aasta kolme kvartaliga võrreldes (2008.a 9 kuu jaekäive 3,78 mld kr; 2007.a 9 kuu jaekäive 3,46 mld kr). Kasvu põhjuseks olid kõrgemad jaehinnad, mida tingisid 2008. aasta 1. jaanuarist ja 1. juulist rakendatud kõrgemad aktsiisimäärad ning tooraine ja teiste kulude kasv.